



MINISTERSTVO ŠKOLSTVA,  
VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU  
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

štátny tajomník

**Štefan Chudoba**

Bratislava 18. decembra 2013  
2013-21605/63445:4-sekr.

Vážená pani predsedníčka,

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky víta záujem Fóra pre verejné otázky o problematiku medzinárodných dohovorov o ľudských právach, menovite, o Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilliu voči ženám a domácemu násilliu a o boji proti nemu (tzv. Istanbulský dohovor), ktorý Slovenská republika (ďalej len „SR“) podpísala 11. mája 2011 v Istanbule. Taktiež vítame vaše vyhlásenie, že základný cieľ Istanbulskeho dohovoru, ktorým je odstránenie násillia páchaného na ženách, považujete za kladný.

V súvislosti s týmto záujmom si dovoľujeme uviesť, že SR od svojho vzniku venovala sústredenú pozornosť podpore a ochrane ľudských práv, vrátane ľudských práv žien, ako aj eliminácii všetkých foriem diskriminácie žien. Svoje záväzky v tejto oblasti SR kontinuálne posilňovala tak v procese integrácie do všetkých významných medzinárodných organizácií, predovšetkým Organizácie Spojených národov (OSN), Rady Európy (RE), Európskej únie (EÚ) a Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) ako aj prácou v ich orgánoch. Na aktuálnom 68. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN SR deklarovala, že sa bude naďalej zaslazovať za posilnenie a zefektívnenie ochrany ľudských práv, demokracie a princípov právneho štátu a že bude naďalej aktívne vystupovať proti mučeniu a inému neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu a trestaniu, ako aj proti rodovej diskriminácii, násilliu, vynúteným manželstvám a sexuálnemu násilliu.

Slovenská republika sa prihlásila ku všetkým dôležitým medzinárodným dokumentom upravujúcim práva žien, z ktorých najvýznamnejší je Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (č. 62/1987 Zb.), tzv. CEDAW Dohovor. V roku 2000 vláda SR ratifikovala Opčný protokol k Dohovoru OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (č. 343/2001 Zb.). Od roku 1993 sa vládne delegácie SR zúčastňovali medzinárodných konferencií OSN a RE o ľudských právach žien, výsledkom ktorých boli viaceré akčné platformy a deklarácie. Slovenská republika prevzala na seba politický záväzok presadzovať vo svojej vnútroštátnej politike odporúčania týchto konferencií, vrátane opatrení zameraných na elimináciu násillia páchaného na ženách. Medzi najvýznamnejšie dokumenty v tejto oblasti patria: Deklarácia OSN o odstránení násillia páchaného na ženách (1993), Pekinská Deklarácia a Akčná platforma (1995), Odporúčanie Rec (2002)5 Výboru ministrov členských štátov RE o ochrane žien proti násilliu a mnohé ďalšie.

Členské štáty v nich oficiálne deklarovali, že presadzovanie rovnosti medzi mužmi a ženami je prioritnou záležitosťou medzinárodného spoločenstva a ľudské práva žien a dievčat sa považujú za neodhateľnú, integrálnu a nedeliteľnú súčasť univerzálnych ľudských práv. Násillie páchané na ženách sa považuje za otázku ohrozených ľudských práv. Všetky zúčastnené krajiny, vrátane SR, svojim konsenzuálnym stanoviskom vyjadrili politickú vôľu zaslazovať sa proti všetkým formám násillia páchaného na ženách a vyvíjať stratégie na elimináciu tohto javu.

Taktiež si dovoľujeme pripomenúť, že SR patrila v máji 2011 k prvým signatárom Dohovoru RE o predchádzaní násilí voči ženám a domácejmu násilíu a o boji proti nemu.

SR si je vedomá svojich ľudskoprávných záväzkov v oblasti násilí páchaného na ženách a plne sa hlási k univerzálnemu rozvoju a ochrane ľudských práv a základných slobôd. Uznesením č. 297 zo dňa 4.5.2011 vláda SR súhlasila s podpisom Dohovoru RE o predchádzaní násilí na ženách a domácejmu násilíu a boji proti nemu (ďalej len „Dohovor“ s výhradou ratifikácie) s tým, že jej bude Dohovor po podpise znovu predložený. V bode B predmetného uznesenia odporúčala prezidentovi splnomocniť ministra zahraničných vecí a ako alternáta štátneho tajomníka Ministerstva zahraničných vecí SR, alebo stáleho predstaviteľa SR pri RE v Štrasburgu na podpis Dohovoru s výhradou ratifikácie. V bode C uznesenia uložila ministerke spravodlivosti v spolupráci s vymenovanými ministrami a vedúcimi ďalších ústredných orgánov verejnej správy a orgánov s celoslovenskou pôsobnosťou a zástupcami vybraných mimovládnych organizácií pôsobiacimi v oblasti predchádzaní násilí na ženách a domácejmu násilíu a boja proti nemu, vykonať právnu analýzu Dohovoru a v prípade potreby predložiť na rokovanie vlády návrh potrebných legislatívnych úprav na zabezpečenie vykonávania Dohovoru do 30.6.2013. Zároveň uložila ministerke spravodlivosti predložiť na rokovanie vlády návrh na ratifikáciu Dohovoru po vykonaní právnej analýzy a po prijatí potrebných legislatívnych opatrení zabezpečujúcich vykonávanie Dohovoru do 31.12.2013. V súčasnosti prebieha v súvislosti s ratifikačným procesom práve predmetná analýza potrebných legislatívnych opatrení.

Dovoľujeme si vás uistiť, že vami namietané pojmy sú v súčasnosti bežne používané a definované v medzinárodných dokumentoch aj vo vnútroštátnej legislatíve. Ako príklady uvádzame: Zákon č. 365/2004 Z. z o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tzv. antidiskriminačný zákon), ďalej Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy, ako aj stratégie a akčné plány v oblasti rodovej rovnosti a násilí na ženách, ktoré boli schválené vládou SR.

Z medzinárodných záväzkov je to najmä Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (č. 62/1987 Zb.), ktorý v naslednom dokumente Všeobecné odporúčanie č. 28 o základných povinnostiach zmluvných štátov podľa článku 2 Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien definuje pojmy rod a rodová rovnosť.

Čo sa týka pojmu rodovo podmienené násilie, CEDAW Výbor vo svojom Všeobecnom odporúčaní č. 19 - Násilie na ženách definoval tento druh násilí nasledovne:

Ods. 1: „Diskriminácia žien je definovaná v článku 1 Dohovoru. Definícia diskriminácie zahŕňa rodovo podmienené násilie, t.j. násilné činy, ktoré sú namierené proti žene, lebo je žena, resp. ktoré majú na ženy neprimeraný dopad. Patrí sem každý prejav rodovo podmieneného násilíu, ktorý má alebo by mohol mať za následok telesnú, sexuálnu alebo duševnú ujmu alebo utrpenie žien, hrozba takýmito činmi, zastrašovanie a iné formy obmedzovania slobody. Rodovo podmienené násilie môže byť v rozpore s konkrétnymi ustanoveniami Dohovoru bez ohľadu na to, či sa násilie v týchto ustanoveniach výslovne uvádza“. Podľa ods. 2: „Diskrimináciou v zmysle článku 1 Dohovoru je rodovo podmienené násilie, ktoré obmedzuje alebo znemožňuje uplatňovanie ľudských práv a základných slobôd žien, ktoré vyplývajú zo všeobecného medzinárodného práva alebo z ľudskoprávných dohovorov“.

Na úrovni EÚ ide najmä o Smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania, ktorá o. i. vyslovne zakazuje diskrimináciu aj z hľadiska sexuálnej orientácie a zmeny pohlavia osoby (rodová identita); ako aj Smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV a ktorá opakovane používa pojem rodovo motivované násilie.

Závazky smerujúce k odstráneniu stereotypov sú definované v medzinárodne záväzných dokumentoch, ktorými je SR viazaná, a to najmä v Dohovore o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a následne, vo všeobecných odporúčaní CEDAW Výboru (č. 19 a č. 28). Podľa čl. 5, ods. a.), štáty prijímú všetky príslušné opatrenia „na zmenu spoločenských a kultúrnych zvyklostí, pokiaľ ide o správanie sa mužov a žien, s cieľom dosiahnuť odstránenie predsudkov a všetkých iných praktík založených na myšlienke podriadenosti a nadradenosti niektorého z pohlaví alebo na stereotypných úlohách mužov a žien“.

Podľa Všeobecného odporúčania CEDAW Výboru č. 19, komentár k čl. 2 písm. f), čl. 5 a čl. 10 písm. c): „Tradičné názory, podľa ktorých sú ženy považované za podriadené mužom, alebo ktoré im pripisujú stereotypné roly, prispievajú k pretrvávaniu zvykov, ktorých súčasťou je násilie alebo nátlak, ako napr. násilie a zneužívanie v rodine, manželstvá z donútenia, vraždy/samovraždy kvôli venu, kyselinové útoky a ženská obriezka. Takéto predsudky alebo zvyklosti môžu ospravedlňovať rodovo podmienené násilie ako určitú formu ochrany alebo kontroly žien. Zámerom takéhoto násilia namiereného proti telesnej a duševnej integrite žien je zbaviť ich možnosti rovnoprávneho užívania a uplatňovania ľudských práv a základných slobôd a povedomia o nich“.

V tejto súvislosti by sme chceli zdôrazniť, že vzťah k tradícii nedáva žiadnu legitimitu postupom, ktoré vedú k ponižovaniu žien a k páchaniu násilia na nich.

V súvislosti s vašimi výhradami si vás dovoľujeme uistiť, že čl. 14 Istanbulskeho dohovoru nepredstavuje nástroj na presadzovanie rodovej ideológie, ako uvádzate. SR vo svojich legislatívnych i nelegislatívnych nástrojoch nepoužíva pojem rodová ideológia. Naopak, SR, ktorá si ctí ochranu ľudských práv svojich občanok a občanov sa dlhodobo snaží o presadzovanie rodovej rovnosti, ktorá je základnou stratégiou odstránenia diskriminácie žien a jedným z hlavných cieľov EÚ, ktorej sme členskou krajinou.

Navyše, záväzky vedúce k vzdelávaniu o rodovej rovnosti a odstránení násilia na ženách sú definované v domácej a medzinárodnej legislatíve (CEDAW Dohovor), ako aj v Zákone č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) a to konkrétne v § 3 a 4 školskeho zákona, v ktorých sú ustanovené základné princípy a ciele výchovy a vzdelávania.

Vzdelávanie v oblasti rodovej rovnosti, ako aj v oblasti rodovo podmieneného násilia chápeme ako neoddeliteľnú súčasť vzdelávania a výchovy k ľudským právam. V roku 2011 prijalo VZ OSN Deklaráciu o výchove k ľudským právam a ľudsko-právnom vzdelávaní. Podľa čl.1 „výchova k ľudským právam a ľudsko-právne vzdelávanie sú kľúčové predpoklady pre podporu všeobecného rešpektu k ľudským právam a základným slobodám a k ich dodržiavaniu, v súlade s princípmi univerzálnosti, nedeliteľnosti a vzájomnej prepojenosti ľudských práv.“ Vzdelávanie v oblasti ľudských práv by podľa čl. 4 e) malo „Prispievať k prevencii porušovania a zneužívania ľudských práv a k vykoreneniu všetkých foriem diskriminácie, rasizmu, stereotypov, podnecovania k nenávisti a škodlivých postojov a predsudkov, ktoré sú ich základom“. Podľa čl. 5: „Vzdelávanie v oblasti ľudských práv, poskytované verejne alebo súkromne by malo byť založené na princípoch rovnosti, ľudskej dôstojnosti, inklúzie a nediskriminácie, obzvlášť rovnosti medzi dievčatami a chlapcami a medzi ženami a mužmi“.

Zároveň dávame do pozornosti, že Slovenská republika ako zvrchovaný, demokratický a právny štát sa neviaže v zmysle č. 1 Ústavy SR na žiadnu ideológiu a ani náboženstvo, a teda nie je striktné zafinancovaná možnosť výučby iba náboženskej výchovy. V súlade s vyššie uvedeným, a tiež v súlade s ustanoveniami zmluvy medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou, a s ustanovením Ústavy Slovenskej republiky, ktorá oprávňuje rodičov na výchovu svojich detí, právne predpisy v

oblasti školstva zabezpečujú v zmysle § 15 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“), aby predmet náboženská výchova a etická výchova boli v sústave vyučovacích predmetov uvedené ako voliteľné predmety.

V súlade s čl. 2 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v záujme zabezpečenia výchovy a vzdelávania v zhode s náboženským a filozofickým presvedčením, školský vzdelávací systém plne rešpektuje pluralitu názorov a možnosť voľby v tejto oblasti, čím sa zároveň naplňa čl. 13 zmluvy.

Do pozornosti zároveň dávame súčasný právny stav v rámci tejto problematiky v súvislosti so základnými princípmi a cieľom výchovy a vzdelávania:

Školský zákon vo viacerých ustanoveniach, ako napríklad v § 3 písm. c), d), e), j), l) a o) explicitne uvádza, že výchova a vzdelávanie podľa tohto zákona sú založené na rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie; ďalej zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie, rovnocennosti a neoddeliteľnosti výchovy a vzdelávania vo výchovno-vzdelávacom procese, prípravy na slobodný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie, integrácie výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky do európskeho vzdelávacieho procesu so zreteľom na vlastné skúsenosti a tradície, zákazu poskytovania alebo prístupňovania informácií alebo zneužívania informačných prostriedkov, ktoré by mohli viesť k narušovaniu mravnosti alebo nenávisti k podnecovaniu k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti alebo k ďalším formám intolerancie.

Osobitne dávame do pozornosti § 4 školského zákona, v ktorom sú stanovené ciele výchovy a vzdelávania, okrem iného aj:

- posilňovať úctu k rodičom a ostatným osobám, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, ktorého je dieťa alebo žiak občanom, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre,
- získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v *Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd*,
- pripraviť sa na slobodný život v slobodnej spoločnosti, v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie.

Výchova a vzdelávanie v školách a školských zariadeniach sa uskutočňuje podľa výchovno-vzdelávacích programov, ktoré musia byť vypracované v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa tohto školského zákona.

Ministerstvo rešpektuje práva rodiny, ktoré patria medzi prirodzené práva a nepodporuje výučbu takých vzdelávacích programov, ktoré by diskriminujúcim spôsobom zvýhodňovali výchovu zameranú výlučne na individuálny prospech jednotlivca či na popieranie základných práv rodiny, alebo ktoré by mohli dokonca ohrozovať mravnú výchovu detí a mladistvých už od útleho veku vžďzaním a upriamovaním ich detskej pozornosti na nevhodné a spoločensky neprijateľné témy.

V súvislosti s vašimi výhradami k monitorovaciemu mechanizmu dohovoru - GREVIO, ktorý bol vytvorený za účelom monitorovania pokroku pri implementácii dohovoru poznamenávame, že zárukou nezávislosti a odbornosti GREVIO je najmä fakt, že bude odborným orgánom zloženým z nezávislých a vysoko kvalifikovaných odborníkov a odborníkov v oblasti ľudských práv, rodovej rovnosti, násilia na ženách a domáceho násilia, trestného práva a pomoci a ochrane obetiam násilia na ženách a domáceho násilia. Práve dôraz na odbornosť a nezávislosť vytvára základné predpoklady na kvalitnú prácu monitorovacieho mechanizmu.

Na záver uvádzame, že rezort školstva v oblasti výchovy a vzdelávania plne rešpektuje Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Ústavu Slovenskej republiky, prijaté medzinárodné dokumenty – Základnú zmluvu medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou, ako aj Zmluvu č. 394/2004 Z. z. medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o katolíckej výchove a vzdelávaní a Dohodu č. 395/2004 Z. z. medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami o náboženskej výchove a vzdelávaní.

S úctou

Podpis  
V.R.



Vážená pani  
Mária Guregová  
predsedníčka  
Fórum pre verejné otázky  
občianske združenie  
Fándlyho 10  
811 03 Bratislava

✓